

УДК 711.1

Д. Ф. Крисанов,

д. е. н., професор, Інститут економіки та прогнозування НАН України

Л. О. Удава,

к. е. н., Інститут економіки та прогнозування НАН України

НОВІ ВИКЛИКИ ПЕРЕД СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ І НОВІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПО ЇХ ПОДОЛАННЮ

Проаналізовано нові виклики, що постали перед сільськими територіями країн ЄС, обґрунтовано механізми та інструменти їх подолання (на прикладі сільської мережі Італії), розроблено пропозиції по адаптації зарубіжного досвіду до умов України.

New calls which appeared before rural territories of countries of ES are analysed, grounded mechanisms and instruments of their overcoming (on the example of rural network of Italy), suggestions are developed for adaptations of foreign experience to the terms of Ukraine.

ВСТУП

У Європейському Союзі при створенні Європейської Мережі Сільських Територій (ЄМСТ) активно виявляються та ідентифікуються проблеми та виклики, що постають перед сільською місцевістю в нових умовах, та розробляються і реалізуються різнопланові заходи і програми по їх подоланню із урахуванням регіональних особливостей країн-членів ЄС.

В Україні сільські території зазвичай пов'язуються з аграрним виробництвом, тоді як розвинені країни характеризуються інтегрованим сільським розвитком, що відбиває комплексні зв'язки і взаємодії сільських економік. Так, О. Павлов акцентує увагу на різниці між політикою розвитку сільських територій Європейського Союзу та політикою сільського розвитку в Україні. Після Лісабонського самміту ЄС (2005 р.) політику розвитку сільських територій було включено до складу САП ЄС (Спільна Аграрна Політика Європейського Союзу), яка отримала назву Спільної Аграрної Політики та Політики Розвитку Сільських Територій Європи (CAPRE), де провідна роль належить аграрній політиці, а політика розвитку сільських територій розглядається як складова частина останньої [1].

На думку Ю. Губені, вітчизняна політика розвитку сільських територій повинна будуватися, спираючись на наукову базу, яка, в свою чергу, повинна бути зорієнтована на дотримання певних норм і вимог, що вже сформовані в більшості європейських країн. Розвиток сільських територій, як і спільна аграрна політика Європейського Союзу, має здійснюватися відповідно до визначених стратегічних напрямів, в яких виділено низку пріоритетних

цілей ЄС щодо розвитку сільського господарства та сільських територій, а саме формування динамічної, конкурентної і сучасної економіки, досягнення найвищого рівня працевлаштування, модернізація систем соціального забезпечення і соціальних гарантій та ін. [2].

У працях Зінчук Т. при визначенні проблем сільських територій детально охарактеризовано три основних типи сільських територій за загальноприйнятою всіма країнами типологією сільських регіонів, що розроблена ОЕСР. Згідно з нею ЄС проводить свою регіональну політику за 2 напрямками – проведення економічних реформ з визначенням рівня державної підтримки і інтенсивне здійснення процесу диверсифікації виробництва [3; 4]. У наукових роботах Т. Зінчук, П. Луцишина, С. Федонюк досить детально висвітлено законодавчі положення ЄС щодо підтримки сільського розвитку через ЄСФСР, що свідчить про практичний інтегрований підхід до сільського розвитку, згідно з яким не сільськогосподарська діяльність істотно доповнює сільське господарство, відкриваючи нові перспективи для вирівнювання існуючих регіональних диспропорцій та подолання різниці у рівнях життя і доходів між сільськими й міськими жителями [3; 5].

Не повністю вирішеними залишаються питання виявлення та оцінювання викликів, що постали перед сільськими територіями країн ЄС протягом останніх років. Ось чому основними завданням, які вирішуватимуться у процесі написання статті, є ідентифікація нових викликів і загроз для сільських територій, обґрунтування механізмів та інструментів їх подолання, а також пропозицій по адаптації зарубіжного досвіду до умов України.

РЕЗУЛЬТАТИ

І. ІДЕНТИФІКАЦІЯ НОВИХ ВИКЛИКІВ, ЩО ПОСТАЛИ ПЕРЕД СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

З метою підвищення значущості Європейської Мережі в забезпеченні розвитку сільських територій 16—17 жовтня 2008 р. на Кіпрі відбулася конференція на тему "Сільські території Європи: підготовленість перед викликами майбутнього", присвячена пошуку шляхів адаптації сучасної політики розвитку сільських територій до викликів, що постали перед нею у ХХІ столітті. Конференція сприяла об'єднанню науковців і чиновників, відповідальних за формування напрямів політики у сфері сільського розвитку, а також інших осіб, причетних до розвитку сільських територій з усього Європейського Союзу, з метою обміну поглядами, інформацією та набутим досвідом. Як відзначала у своєму виступі Комісар ЄС у справах сільського господарства і розвитку Маріанн Фішер Боел, "політика у цій сфері значною мірою залежить від блискучих задумів, достовірної інформації та практичного досвіду. Мережа на підтримку розвитку сільських територій допоможе обмінюватися ідеями на рівні всієї Європи. Завдячуючи їй, наша політика розвитку сільських територій приносить позитивні ефекти територіям. Ми розраховуємо на вклад цього співробітництва в знаходження раціональних рішень серйозним викликам у сфері економіки, охорони довкілля і формування відносин у суспільстві" [6].

Необхідно підкреслити, що за оцінками експертів, політика Євросоюзу в сфері розвитку сільських територій повинна відігравати ключову роль стосовно сільських територій 27 країн-членів, які охоплюють 91% території ЄС і де проживає більше половини населення. Вона є необхідним інструментом при реалізації політики підвищення конкурентоспроможності економіки сільського і лісового господарства, дбайливого відношення до довкілля, активізації господарської діяльності, а також працевлаштування сільського населення. У багатьох країнах ЄС вже сформовані і діють Загальнодержавні Мережі Сільських Територій, які допомагають у реалізації програм розвитку у цій сфері, що фінансуються у рамках здійснення політики Розвитку Сільських Територій ЄС.

На вищезгаданій конференції в доповіді Комісара ЄС у справах сільського господарства і розвитку сільських територій була зроблена спроба окреслити нинішні і майбутні виклики, що постають перед сільськими територіями Європи, а також піддана прискіпливому аналізу поточна політика у цій сфері з метою встановлення адекватності її реакції на зазначені проблеми. За оцінками Маріанн Фішер Боел, для нинішньої політики розвитку сільських територій головними є три цілі:

- конкурентність сільських територій;
- економіка на землі (всі сфери господарювання, що використовують ґрунти);
- багатоаспектний розвиток сільських територій.

Водночас, Комісія ЄС у справах Спільної Аграр-

ної Політики (САП) відносить до них і такі глобальні проблеми:

- кліматичні зміни;
- економіка водного господарства;
- джерела відновлюваної енергії;
- біорізноманіття на сільських територіях.

За загальним визнанням зарубіжних фахівців, ключем до вирішення проблем і досягнення успіху в сфері сільських територій є активне використання їх потенціалу на основі розвитку та економічної диверсифікації, удосконалення політики в сфері просторової організації продуктивних сил, співпраця місцевих органів влади, а також пошуки рівноваги між макро- і мікроекономічними підходами. Наприклад, щодо адаптації сільського і лісового господарства до кліматичних змін, то основною вимогою є необхідність проведення взаємопов'язаної і скоординованої політики в усіх зв'язаних з ними сферах в рамках Європейського Союзу. Це означає, що залучені ресурси можуть використовуватися лише за цільовим призначенням і мають бути взаємопов'язані з масштабами території.

Політика розвитку сільських територій створює необхідні передумови для впровадження адаптаційних інструментів, однак якщо вона буде відособлена, то вони не будуть використані. Постає надзвичайно гостра проблема створення еластичних інструментів, які б уможливили реакцію (знижували сприйняття) наслідків кризових ситуацій, зокрема таких, як засухи і паводки на річках. Необхідним є більш широке знання типології і особливостей сільських територій, які розташовані в приміських зонах; відносин між сільськими територіями і великими та малими містами; чинників формування надзвичайної різноманітності сільських територій, їх розвитку і скорочення (вимирання).

Водночас, стала зрозумілою необхідність однозначного визначення сільських територій, а також найбільш повного представлення всіх територіальних аспектів, тісно пов'язаних з сільськими територіями. При цьому важливого значення набуває пошук спільних елементів, які виступають єднаючими ланками між сільськими територіями Європейського Союзу, і тими, які могли бути ефективно пристосовані політикою розвитку до специфіки конкретних територій, зважаючи на велику кількість різноманітних сільських територій в регіонах Євросоюзу.

Приглядаючись до того, яку форму може прийняти політика розвитку сільських територій, необхідно підкреслити, що в Спільній Аграрній Політиці було закладено принцип рівноваги між доходами і ринковими інструментами та завданнями, які прямо пов'язані з розвитком сільських територій, а їх популярність серед мешканців Європи буде позначатися на масштабах реалізації цієї політики. Для громадян дуже важливо знати, які дивіденди для них несе кожне євро, інвестоване в політику розвитку сільських територій. Це пов'язується з тим фактом, що майбутні бюджети ЄС будуть найбільш реальними, оскільки будуть формуватися в умовах економічної кризи, а тому Спільна Аграрна Політика може стати тією першою сферою, стосовно якої будуть застосовані принципи ощадливості.

II. УСТАНОВИ, СУБ'ЄКТИ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯ, ЩО ФОРМУЮТЬ І ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СІЛЬСЬКИХ МЕРЕЖ

З метою ефективного управління Програмою Розвитку Сільських Територій в країнах-членах ЄС формуються національні установи, які вирішують перспективні та поточні проблеми у цій сфері, а на рівні Європейської Мережі – Координуючий Комітет забезпечення ефективного обміну інформацією, нововведеннями та ноу-хау. Зокрема, найбільш рівноцінна відповідна установа, на нашу думку, сформована в Польщі. Її членами виступають всі зацікавлені в розвитку Національної Мережі Сільських Територій суб'єкти державного управління, громадські об'єднання, а також приватні особи. При цьому установа відкрита для подальшого прийому нових суб'єктів з метою додання їм до вирішення нових завдань, що постають перед НМСТ і передбачені річними планами, а їх список публікується на сайті Мережі. Зокрема, станом на 15 січня 2009 р. список суб'єктів НМСТ включав наступних членів:

1. Регіональні органи урядової адміністрації, що відповідають за розвиток сільських територій, в т.ч. й представники інституцій, відповідальних за Структурні Фонди (16 суб'єктів).

2. Громадсько-професійне об'єднання – національний союз агровиробників, спудок і організацій агровиробників.

3. Галузеві організації – федерації союзу агровиробників, виробників зернових, ріпаку, картоплі, цукрового буряка, хмелю, тютюну, кропу, волокнистих рослин, кукурудзи, насіння городніх культур і посадкового матеріалу, спирту і алкогольних напоїв, плодів і овочів для промислової переробки, відгодівельників м'ясної худоби, хутрових звірів, коней, страусів, овець, птиці, кіз, виробництво продуктів бджільництва та ін. (всього 41 суб'єкт).

4. Банківські установи – союз польських банків.

5. Кооперативні союзи – національна рада кооператорів та інші кооперативні об'єднання (всього 8 суб'єктів).

6. Національна рада товариства агровиробників.

7. Центри землеробського консалтингу (4 суб'єкти).

8. Вищі аграрні навчальні заклади (9 суб'єктів).

9. Науково-дослідні установи (18 суб'єктів).

10. Інституції, підпорядковані Міністерству сільського господарства і розвитку села, зокрема: реструктуризації і модернізації сільського господарства, агенція аграрного ринку, агенція аграрної нерухомості та ін. (7 суб'єктів).

11. Позаурядові організації (5 суб'єктів).

12. Союз молодих селян та ін. (всього 112 суб'єктів).

З метою обміну набутим досвідом та зустрічей представників НМСТ в Брюсселі сформована група спеціалістів, які вирішують різні поточні і перспективні завдання, що отримала назву Координаційного Комітету.

Перше засідання Координуючого Комітету ЄМРСТ відбулося 1 жовтня 2008 р. в Брюсселі. Цим було зроблено перший крок в підготовці діяльності і програми роботи Мережі на 2008/2009 рр.

Засідання Координуючого Комітету проводиться 2 рази на рік з метою допомоги Комісії у підготовці і вивченні заходів, що здійснюються через ЄМРСТ; підтримці співпраці між ЄМРСТ, Національними Сільськими Територіями, а також організаціями, що діють на користь розвитку сільських територій на рівні Спільноти; підготовки річного плану роботи, а також співпраці в сфері вибору і координації тематичних робіт, що проводяться через ЄМРСТ; опрацювання пропозицій Комісії по створенню тематичних робочих груп.

Під час зустрічі членами Комітету було представлено Координуючу юридичну структуру, а також структури і завдання, пов'язані з Контактним Пунктом ЄМРСТ. Також репрезентовано 3 доповіді: першу презентацію відобразив Паіві Куяала, Директор Сільської Мережі співпраці з Фінляндії, де впроваджуються дві програми Розвитку сільських територій: одна призначена для континентальної Фінляндії, друга – для Аландських Островів; друга – Алесандро Монтелеоне, представник італійського Міністерства аграрної політики, продовольства і лісівництва, який презентував італійську Національну Сільську Мережу, що функціонує більше року; третю – Хенк Кієфт – данську Мережу розвитку сільських територій, що була створена в жовтні 2007 року.

Під час зустрічі висловлено думку, що Національні Мережі будуть реалізувати свої завдання виключно при значущій інституційній підтримці: співпраці партнерів; серйозному залученні зацікавлених осіб (рільників, місцевої громадськості, учасників мережі); зв'язку з іншими формальними і неформальними системами; співпраці між інституціями (насамперед, в країнах ЄС, де вже функціонують регіональні Програми розвитку сільських територій), а також міжнародної співпраці.

Крім того, Європейська Комісія запропонувала для ЄМРСТ додаткові дії на 2008-09 рр., які полягають у створенні тематичних робочих груп. Комісія запропонувала три теми, які обговорювались на засіданні Комітету:

Тема 1. Визначення територіальної специфіки і потреб через Програму Розвитку Сільських Територій.

Тема 2. Землеробство і економіка сільських територій в широкому розумінні.

Тема 3. Громадське майно і громадська інтервенція. Дві перші групи повинні розпочати роботу впродовж декількох найближчих місяців.

Функції Контактного Пункту:

Тісна співпраця із Загальнодержавними секціями

Координація робіт відбуватиметься через безпосередні контакти, зустрічі представників Загальнодержавних (Національних) мереж, а також регулярні консультації. Метою співпраці буде взаємозгодження питань, що вирішуються через Європейську Мережу із загальнодержавними потребами.

Підтримка в сфері міжнародної співпраці між Локальними Групами Дії

Метою є полегшення пошуку партнерів і надання інформації по темі процедури їх відбору.

Секретаріат для членів, що належать до мережі Для Координуючого Комітету і підкомітету ЛІДЕР.

Група експертів

Існує можливість проведення експертами різного аналізу, наприклад, пов'язаного з тематичними групами, а також в разі більш спеціалізованих завдань, пов'язаних з семінарами або публікаціями.

Комплект комунікаційних та інформаційних інструментів

То будуть публікації (подібні до журналу), спеціальні видання, присвячені практичним прикладам, тематичні публікації. Це багатомовний сайт інформаційного характеру з інтерактивними тематичними лініями. На окремій сторінці розміщена секція найчастіших запитань, що задаються, а також пошукова система та дозволені для загального огляду практичні приклади і проекти ЛІДЕР.

Семінари і конференції

Семінари і конференції будуть організовані з метою пропаганди обміну інформацією.

Представництво і репрезентація ЄМРСТ

У сферу відповідальності Контактного Пункту входить визначення представництва і репрезентації Мережі на різних зустрічах, конференціях, торгах і інших заходах, на яких потрібною буде інформація про дії, що здійснюються через ЄМРСТ.

Контактний Пункт розпоряджається можливістю прийняття гостей і ознайомлення їх з тематикою розвитку сільських територій, а також діяльністю ЄМРСТ.

Члени Координуючого Комітету

Керівництво: Європейська Комісія, Генеральний Директорат у справах Сільського Господарства і Розвитку Сільських Територій.

Члени:

- один представник від кожної з членів ЄС, що представляє компетентні органи в цій сфері;
- один представник від кожної країни, що представляє Загальнодержавну Мережу Розвитку Сільських Територій;
- представники 12 активних організацій Розвитку Сільських Територій на загальному рівні;
- один представник Європейської організації, який репрезентує Локальні Групи Дії.

Працівники Генерального Директорату у справах Землеробства і Розвитку сільських територій, Генерального Директорату у справах Горизонтальних зв'язків у сфері Розвитку сільських територій, працівники Європейської Мережі і моніторингу політики Розвитку сільських територій, а також працівники Контактного Пункту ЄМРСТ на однакових умовах належать до Комітету, як додатковий сектор.

III. МЕХАНІЗМ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПОДОЛАННЯ НОВИХ ВИКЛИКІВ У СІЛЬСЬКІЙ МЕРЕЖІ (НА ПРИКЛАДІ СІЛЬСЬКОЇ МЕРЕЖІ ІТАЛІЇ)

Національна сільська мережа Італії 2007—2013 рр.

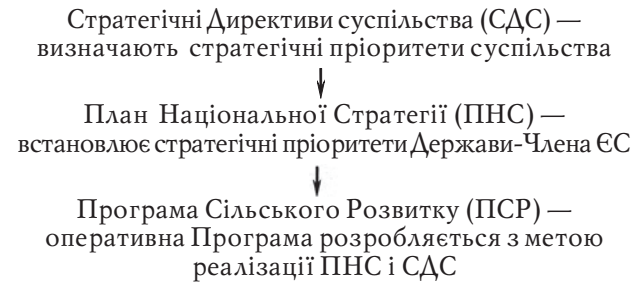
Поліс сільського розвитку 2007-2013 рр.

Завдання ЄС щодо сільського розвитку – інше спільна аграрна політика (САП) – в основі охоплює зміцнення соціальної та економічної єдності, підвищення конкурентоспроможності сільського господарства, лісівництва, меліорації й спрямовується на зміцнення просторової організації та підтримку розвитку.

ізації та підтримку розвитку.

Як це здійснюється в Європі?

Стосовно програми 2007—2013, ЄС прийняв так званий "багаторівневий" підхід:

Як це здійснюється в Італії?

Міністерство сільського господарства, продовольства і лісівництва Італії (МІРААФ) розробило План Національної Стратегії (ПНС), що є продуктом консультацій і переговорів по визначальних економічних і соціальних чинниках. Вони ідентифікуються через чотири стратегічні пріоритети відповідно до Стратегічних Директив суспільства:

- 1) підвищення конкурентоспроможності сільського і лісового господарства;
- 2) поліпшення довкілля і сільської місцевості;
- 3) покращання якості життя в сільських поселеннях і диверсифікація сільського господарства;
- 4) спроба просування (активування) лідера.

Стратегія, яка визначається ПНС, реалізується через 21 Програму Сільського Розвитку (ПСР) у кожному Італійському Регіоні та Автономній Провінції, а також через Програму Національної Сільської Мережі, яка знаходиться під прямим управлінням Міністерства. Кожна ПСР містить вищезгадані 4 складові, що відповідають стратегічному пріоритетному вибору в ПНС.

Передбачена кількість ресурсів в розмірі 16,687 млрд євро всього, з яких 8,292 млрд євро включають засоби ЄС, що інвестуються через Європейський Сільськогосподарський Фонд для Сільського розвитку.

Що таке — Національна Сільська Мережа?

Це — Програма, схвалена Комітетом Сільського Розвитку Європейської Комісії 20 червня 2007 р. для підтримки виконання Програм Сільського Розвитку в Італії протягом 2007—2013 рр.

Національна Сільська Мережа (НСМ) – координується Міністерством сільського господарства, продовольства і лісівництва – передбачає набір обов'язкових заходів, відповідно до законодавства Євросоюзу (ст. 68 Настанов Регулювання ЄС № 1698/05), а також заходів, що плануються, з метою подолання розшарування й ізоляції сільського розвитку. Так звані обов'язкові дії включають: ототожнення і аналіз взаємозамінних методів, організацію обмінів досвідом і ноу-хау, підготовку учбових програм для Локальних Груп Дії (ЛГД) і технічну допомогу для проведення міжтериторіальних і транснаціональних кооперацій.

Інші дії, згідно з Програмою, відіграють істотну роль, оскільки вони комбінують національну стратегію, реалізують План Національної Стратегії і

здійснюють в 21 регіоні Програми сільського розвитку у взаємозв'язку із загальними завданнями, стикуючи при цьому Стратегічні Директиви суспільства з Європейською Сільською Мережею.

Чому потрібно зміцнювати Мережу?

Для того щоб подолати секторну ізоляцію сільського розвитку, використовують більш індивідуальний підхід (а саме "знизу вгору"), який дозволяє залучити осіб, що пов'язані із сільською місцевістю, а також інших особистостей з різних секторів, або національного, міжнародного значення, для того щоб поширювати знання про сільський розвиток, здійснюваний в Італії. Впровадження Програм сільського розвитку позитивно впливають на довкілля і якість життя сільських жителів, відіграють істотну роль в підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарських холдингів, в заохоченні до сільськогосподарської диверсифікації, в збереженні культурних і сільських традицій; в нарощуванні ефектів і підсиленні виконання заходів, що реалізуються, і які були профінансовані Євросоюзом через вищезгадані 21 Програму сільського розвитку.

Головні представники

Усі організації і адміністрації, які діють безпосередньо або опосередковано в інтересах сільського розвитку на міжнародних, національних, регіональних і місцевих рівнях, можуть стати дійсними членами Мережі.

На національному рівні це сприяє посиленню залучення економічних і соціальних елементів, у тому числі й неурядових організацій.

На міжнародному рівні до уваги беруться міжнародні компаньйони Мережі і, зокрема, європейські члени Сільської Мережі; поглиблюються відношення кооперації та обміну досвідом з такими членами, які могли бути залучені з метою досягнення цілей Програми.

Використання Мережі

Специфіка Італійської організаційної та інституціональної структури Регіонів і Автономної Провінції, відповідальних за планування сільського розвитку і управління, полягає у передачі Міністерству функцій керівництва і координації в сільському та лісовому господарстві.

Національна Сільська Мережа сприяє координації та підтримці 21 регіональної Програми Сільського Розвитку.

Цілі Мережі полягають в зміцненні їх ролі на конкретній території, в збільшенні транснаціональних і міжтериторіальних зв'язків сільського розвитку, активізації кооперації, обміні методами та організації впровадження нововведень.

Тому головна роль Національної Сільської Мережі полягає в акцентуванні уваги на перевагах італійських сільських територій, а також у виявленні будь-яких слабких сторін сільського управління та розвитку, для того щоб гарантувати своєчасні інтервенції та прийняття необхідних рішень.

Що таке — стратегія?

Стратегічний підхід Національної Сільської Мережі, що концентровано відображено в заголовку "NRN: Мережа мереж Сільського Розвитку", трактує створення нової моделі сільського розвитку з метою все більшого об'єднання учасників і нововведень.

Мережа передбачає забезпечити реалізацію трьох глобальних завдань:

1. Удосконалення управління.
2. Зміцнення директивної і плануючої функцій.
3. Дифузія ефективних методів знань.

Які дії це охоплює?

Програма містить шістнадцять акцій підтримки, які включають наступні кроки:

Планування: процес формування Мережі завершений в дуже короткий період часу і був першою Італійською програмою, яку апробувало ЄС. Її своєчасне виконання допомогло Регіонам і Автономній Провінції сформувати їх Програми Сільського Розвитку на період 2007—2013 рр.;

Виконання: Мережа забезпечує підтримку виконання Програми Сільського Розвитку протягом 2007—2013 рр. шляхом використання сучасних методів обміну інформацією та збільшення ефективного виконання корегувань, включаючи до цього заходи контролю і оцінки.

Навчання: обов'язкова вимога, необхідна для забезпечення приросту в будь-якому секторі економіки, віднині також актуальна для сільського розвитку. Сільський розвиток включає залучення громадських об'єднань і приватних осіб, а також, оскільки за останні декілька років доводиться мати справу з низкою змін стосовно ключових проблем (як, наприклад, навколишнє оточення, тваринний добробут, життєва безпека) і виконання співвітчизниками вимог ЄС (підхід "знизу вгору", інтеграція між фондами і т.д.).

Інформація: Мережа відіграє центральну роль в забезпеченні консолідації можливостей розвитку для сільського сектора, в підтримці доступу до послуг для ділових і сільських верств населення, в поширенні результатів, досягнутих сільським господарством і лісівництвом, з метою встановлення нового підходу до врахування громадської думки.

Кооперація: залежить від контактів з його власними членами, з Європейською Сільською Мережею, а також з іншими Державами-Членами Національної Сільської Мережі як привілейований інструмент, аби сприяти міжтериторіальній і транснаціональній кооперації (як і будь-який проект кооперації серед різних установ) — це мета розвитку Італійських сільських територій.

Розглянемо 2 методи функціонування Національної Сільської Мережі.

I. **Складові:** координація і управління діями Мережі повинні виконуватися через Установи специфічних структур. Має бути завершено створення відповідних організацій, зокрема:

— національного об'єднання, діяльність якого спрямована на пошук і координацію (НОНПК), формування "ядра" Мережі. Це внутрішнє завдання Міністерства сільського господарства, продовольства і лісівництва;

— декількох регіональних сайтів Мережі, що представляють регіональний і місцевий "інтерфейс" (об'єднання) з НОНПК. Регіональні сайти гарантують необхідний зв'язок між НОНПК і встановленими індивідами в управлінні Програмами сільського розвитку, акумулюючи також різні запити, що надходять від місцевого рівня;

— Комісію, яка після встановлення регламенту, спроможна забезпечити керівництво і координацію всіх дій в Мережі.

План Дії (це розробка на наступні декілька місяців) повинен дати всебічну деталізацію виконання дій, згідно з Програмою, і встановлених специфічних тематичних Мереж, зокрема:

1. Моніторинг і оцінка.
2. Спроба встановлення лідера.
3. Кооперація.
4. Оточення і погодження.
5. Якість і дифузія нововведень.
6. Подальші стратегічні проблеми для ідентифікації.

Окрім запланованого виконання обов'язкових заходів, План Дії пристосований до специфічних потреб кожного Регіону і Автономної Провінції, на підставі гнучкого підходу, який до того ж уточнюється.

II. Специфічний метод. Головний актив для установи Мережі полягає в залученні інших учасників дії, національних і міжнародних мереж (як офіційних, так і неофіційних), які активні не лише в сільському секторі. Їх залучення сприятиме удосконаленню управління сільським розвитком і реалізації заходів, що підсилюють ефекти дій Мережі через велику дифузію нововведень (взаємопроникнення).

Найширше і відкрите використання визначених економічних, соціальних і екологічних особливостей дозволяє Національній Сільській Мережі встановлювати систему взаємини:

- серед різних установ;
- серед різних регіонів країни та з іншими територіями ЄС;
- між господарською діяльністю і продуктивними секторами;
- в межах господарської діяльності на міжсекторальному рівні, включаючи зміцнення ланцюгів постачання;
- між суспільним і приватним секторами, в структурі нового управління, заснованого на співпраці і на підході "знизу вгору";
- між національними сільськими особистостями та іншими міжнародними компаніями з метою експортувати Італійську модель, а також імпортувати ефективні методи і нововведення з-за кордону.

Ресурси: Фінансовий бюджет для виконання Програм Національних Сільських Мереж становить 82,9 млн євро, 50% з яких мають бути вкладення коштів Європейського Аграрного Фонду Сільського Розвитку, а решта 50% — забезпечена Італійською владою через Загальне інспекторство відносин з Євросоюзом.

ВИСНОВКИ

1. В Європейському Союзі виклики, що постають на нинішньому етапі перед сільськими територіями, були ідентифіковані і метою їх подолання було сформовано специфічні Установи: Європейську і Національні (Загальнодержавні) Мережі Сільських Територій. Інструментом вирішення нинішніх проблем стали Програми Розвитку Сільських Територій, що розробляються в кожній кра-

їні—члені ЄС з урахуванням специфіки конкретних регіонів.

2. Відмінною рисою Італійської Мережі Сільських Територій є та, що План Національної Стратегії у цій сфері реалізується через 21 Програму сільського розвитку (в кожному регіоні та автономній провінції), які знаходяться під прямим підпорядкуванням Міністерства сільського господарства, продовольства і лісництва Італії. Їх бюджет становить майже 83 млн євро, половина з яких фінансується з Європейського Аграрного Фонду Сільського Розвитку, а решта — забезпечується з державного бюджету Італійської Республіки.

3. Перший досвід функціонування і формування взаємозв'язків між Європейською і Національними Мережами Сільських Територій зумовив необхідність створення спеціального органу, який мав би забезпечити здійснення контактів між ними та поширення національного позитивного досвіду у цій сфері на інших членів Європейської Мережі.

4. Досвід ЄС, зважаючи на його своєчасність та актуальність, було б доцільно адаптувати до умов роботи Координаційної ради з питань розвитку сільських територій, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним при Кабінеті Міністрів України (постанова від 27.12.2008 р. № 1124). Із розширенням кола функцій цей орган в перспективі може стати суб'єктом державного управління в сфері розвитку сільських територій.

5. Важливим складовим елементом Програм сільського розвитку країн ЄС є розроблення та реалізація спеціально адаптованих до умов і проблем конкретних територій регіональних програм сільського розвитку. Цей досвід доцільно було запозичити для розроблення обласних програм розвитку сільських територій України як складових частин Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року.

Література:

1. Павлов О.І. Концептуальні засади державної політики розвитку сільських територій // Український центр політичного менеджменту. — Режим доступу: <http://www.politik.org.ua>.
 2. Губені Ю. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики // Економіка України. — 2007. — № 4. — С. 62 — 70.
 3. Зінчук Т.О. Європейська інтеграція: проблеми адаптації аграрного сектора економіки: монографія. — Житомир: ДВНЗ "Державний агроєкологічний університет", 2008. — С. 193—215.
 4. Аграрний сектор України на шляху до євро інтеграції: монографія / Авт. кол.: Бетлій М. та ін.; За ред. О. Бородіної. — Ужгород: ІВА, 2006. — 496 с.
 5. Луцишин П.В., Федонюк С.В. Європейські інтеграційні процеси: формування єдиного ринку: монографія / Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2004. — С. 132—133.
 6. Podjecie nowych wyzwae stojacych przed rozwojem obszarow wiejskich // http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_pl.htm. — № 1. — 9 p.; Konferencja na Cyprze, 16—17 paedzierniak 2008 r. // <http://www.aimgroup.eu/2008/cyprusagri/index.html>.
- Стаття надійшла до редакції 28.04.2009 р.*